

Kurz RLB13

CÍRKEV SJEDNOCENÍ

Mgr. Andrea Beláňová
Mgr. Šárka Vondráčková

podzim 2013

Problematika studia NNH

- Vymezení základních pojmů – NNH, sekta, kult
- Jak lze studovat NNH?

nová NÁBOŽENSKÁ hnutí

Modely náboženství

- **substanční** - náboženství jako systém nauk, chování, norem a symbolů, které jsou spojené s proječováním posvátna a které umožňují jeho pochopení (R. Otto, M. Eliade)
- **funkcionální** - náboženství jako systém odpovědí na základní otázky lidské existence (M. Yinger)
- **hermeneutický** - náboženství jako systémy znaků, které slouží k orientaci lidského myšlení a jednání, a které získávají svůj význam v průběhu dějin (J. Waardenburg)
- **kompensační** - náboženství jako systém vysvětlení a obecných kompenzátorů, které vedou k možné maximalizaci zisku pomocí supranaturálních předpokladů (R. Stark , W. S. Bainbridge)

NOVÁ náboženská hnutí

Základní problémy:

- časové vymezení „nová“ (z chronologického, historického hlediska) - ale kde je ta hranice? - často je to 2. světová válka, která určuje rozdíl mezi „nová“ a „stará, tradiční“
- „nová“ na Západě (kulturní import) - jak dlouho budou ještě nová?
- přinášejí inovace do tradiční kultury či náboženství – často je to pouze zdánlivé, prvky už známé dávají do nových kontextů
- „nová“ s ohledem na kontext (modernizace, globalizace, sekularizace), ve kterém se vyskytují - např. často používají jazyk vědy jako určitou formu legitimizace sebe sama

nová náboženská HNUTÍ

Hnutí

- výraz „hnutí“ jako sociologický pojem implikuje neformálnost či strukturální volnost (člověk se ke hnutí hlásí, ale nebývá formálním členem)
- stricto senso tak pojem hnutí stojí v opozici proti pojmu „náboženská organizace“
- slovo „hnutí“ evokuje nějaký jednolitý ucelený proud nebo jednotnou podobu, ale soudobá religiozita je velmi různorodá
- vznikají nové formy náboženských organizací a mobilizace členů

Pojmy sekta/kult/církev a jejich využitelnost při studiu NNH

Sekta

- od lat. *sequi* (= následovat) nebo *secare* (= oddělovat se od něčeho)
- v prvních staletích našeho letopočtu jako latinský ekvivalent řeckého výrazu *haíresis* (= volba), pro označení odštěpeneckých skupin, které se vymezovaly vůči ortodoxní linii (nemělo původně negativní význam)
- od 2. stol. n. l. nabývá charakter odchylky, která se zásadním způsobem liší od pravého učení
- zhruba ve stejné době se začíná používat pojem „sekta“ pro ty skupiny, které se odštěpily i institucionálně

Církev

- lat. *ecclesia*, z řec. *ekklésia* = shromáždění
- původně tedy shromáždění křesťanů
- až později instituce, která jediná je nositelem a strážcem pravého učení („Mimo církvev není spásy.“)

Kult

- z lat. *cultus* = pěstovaný, ozdobený, vzdělaný
- v religionistice a v sociologii náboženství označuje praktické vyjádření náboženské zkušenosti, tzn. soubor náboženského chování zahrnujícího rituály a symboly založené na uctívání
- ve 2. pol. 20. stol. začali někteří autoři užívat tento výraz i pro označení určitého typu náboženských skupin

The church-sect theory

- vedle ideologicky zatížených implikací pojmů sekta, kult a církve existuje hodnotově neutrální přístup využívaný zejména v sociologii náboženství (např. M. Weber, E. Troeltsch, R. Niebuhr, M. Yinger, R. Stark a W.S. Bainbridge apod.)

Nedostatky a problémy spojené s používáním pojmů sekta-kult-církev při studiu soudobé religiozity

1. původního používání pojmů jako sekta či církev - pojmy se silnou hodnotící konotací
2. otázka kulturního kontextu
3. nárok na časovou či historickou univerzalitu
4. generalizace

Vědecké vs. angažované studium NNH

David G. Bromley a Anson Shupe

- kniha *Noví strážci: deprogramátoři, antikultisté a nová náboženství* (1980) - v ideologii antikultovního hnutí existují 2 přístupy k NNH:
  - 1) náboženský – vedený z pohledu převládajícího náboženství, poukazuje na naprostou odlišnost nových hnutí od křesťanství
  - 2) sekulárně racionalistický - zdůrazňuje psychickou manipulaci a traumata členů, odmítá je pro jejich rozpor s některými principy moderní společnosti (svoboda, individualismus atd.), totalitní a destruktivní charakter kultů

- podle Bromleyho obsahuje ideologie antikultovního hnutí následující prvky:
  - 1) historicky založené vysvětlení vzniku těchto rozvracejících sil
  - 2) popis zlých sil, které jsou schopny podkopat původní přirozený charakter jedince a přeměnit jej ve svůj protiklad
  - 3) označení anti-sociálních osob a skupin, které plánují a koordinují podvratné a rozvracečské aktivity
  - 4) na těchto základech pak antikultovní hnutí upozorňuje na nebezpečí pro okolní společnost a
  - 5) formuluje léčebný program, který má být dodržen, pokud chceme odvrátit katastrofu

Antikultovní hnutí a religionistika

- antikultovní hnutí jako předmět studia
- sekulárně-racionalistická antikultovní kritika se snaží sama sebe prezentovat jako vědecké studium
- argumentace AN:
- využívání strachu z neznámého
- neadekvátně spojuje některé rysy netradičních skupin
- odhlížení od souvislostí
- cíl: informovanost široké veřejnosti
- usilování o zobecnění
- iluzorní harmonizace obrazu světa

Metodologie religionistického výzkumu

- Kvalitativní vs. kvantitativní výzkum

COMPARING QUALITATIVE & QUANTITATIVE RESEARCH

Qualitative Research	RESEARCH ASPECT	Quantitative Research
Discover Ideas, with General Research Objects	COMMON PURPOSE	Test Hypotheses or Specific Research Questions
Observe and Interpret	APPROACH	Measure and Test
Unstructured. Free Form	DATA COLLECTION APPROACH	Structured Response Categories Provided
Research is intimately involved. Results are subjective	RESEARCHER INDEPENDENCE	Researcher uninvolved Observer. Results are Objective
Small samples –Often in Natural setting	SAMPLES	Large samples to Produce Generalizable Results [Results that Apply to Other Situations]

- Výhody a nevýhody obou přístupů

Qualitative vs. Quantitative Research Pros and Cons

Qualitative Research Advantages	Qualitative Research Disadvantages
<ul style="list-style-type: none"> • Answers exploratory 'why' questions<ul style="list-style-type: none"> • Enables flexible discourse • Provides face to face / non-verbal indicators	<ul style="list-style-type: none"> • Relatively small numbers
Quantitative Research Advantages	Quantitative Research Disadvantages
<ul style="list-style-type: none"> • Answers questions such as 'how much?' or 'how many?' • Provides more decision making substance /confirmation<ul style="list-style-type: none"> • Statistically robust	<ul style="list-style-type: none"> • Generally more expensive and time consuming • Fixed questionnaire structure

Úvod do Církve sjednocení

- * v roce 1954 v Koreji
- zakladatel reverend Son-mjong Mun (Sun Myung Moon)
- proměny názvu: Asociace Ducha Svatého pro sjednocení světového křesťanstva – Církev/Hnutí sjednocení – Federace rodin pro světový mír
- charakter hnutí a jeho proměny

Přidružené organizace a aktivity

- **Federace žen za mír ve světě** (Women's Federation for World Peace – www.wfwp.org, www.wfwp.cz)
- **Akademie profesorů za světový mír** (Professor's World Peace Academy – www.pwpa.org)
- **Vysokoškolské sdružení pro výzkum principu** (The Collegiate Association for Research of the Principle - CARP)
- **sportovní aktivity** (např. Peace Cup)
- **mírové federace**
- **mezináboženský dialog** (The Assembly of the World's Religions)
- **média** (Washington Times)

Nejvýraznější kontroverze

Děkujeme za pozornost...

